

LIANA PRECUP

TO QUESTION OR NOT TO QUESTION: THAT IS THE QUESTION!

Liana Precup

Babes-Bolyai University, Faculty of History and Philosophy, Department of Philosophy, Cluj, Romania.

Email: liana.precup@gmail.com

Abstract: Review of the book Peter Worley, *100 Ideas for Primary Teachers. Questioning* (London: Bloomsbury Publishing, 2019). In this book one can read about 100 ideas about better using the questions and the proposal of a new question-centered pedagogy. The author draws the distinction between “asking questions” and “putting something into questions”. In the first part, you can read an analysis on the types of questions used in education. The importance of the questions is endorsed by Socrate, who believed that learning is actually recollecting what was known before in previous lives, and a teacher may help a student to find a solution even for a geometrical question by only using questions. On the other hand, the book encourages the developing of a questioning mindset. The book is addressed to primary teachers, but could be very useful in other learning and development endeavours, for all those who wish to develop children’ critical thinking.

Keywords: Question, developing a questioning classroom, If-ing, question delivery, enquiry skills, aporia, open questions, closed questions, primary teachers, critical thinking, Socrates.

A ÎNTREBA SAU A NU ÎNTREBA: ACEASTA ESTE ÎNTREBAREA!

Rezumat: Recenzia cărții lui Peter Worley, *100 Ideas for Primary Teachers. Questioning* (London: Bloomsbury Publishing, 2019). Cartea conține 100 de idei despre folosirea întrebărilor și crearea unui model pedagogic centrat pe întrebări. Pe de o parte, se dezvoltă distincția între “a pune întrebări” și “a pune sub semnul

întrebării”, pe de altă parte sunt analizate tipurile de întrebări folosite în educație. Importanța întrebărilor e cunoscută încă de la Socrate, pentru care învățarea este un proces de reamintire a cunoștințelor din viețile anterioare. Autorul discută despre dezvoltarea spiritului de “a pune sub semnul întrebării”. Cartea se adresează profesorilor de școală primară, dar poate fi utilă și în alte forme de învățare/dezvoltare, pentru toți cei care își propun să dezvolte gândirea critică a copiilor.

Cuvinte-cheie: întrebare, dezvoltarea unui mediu interogativ în clasă, abilități de interogare, aporia, întrebări deschise, întrebări închise, profesori de școală primară, gândire critică, Socrate

Citind “100 Ideas for Primary Teachers. Questioning” am avut senzația pe care am avut-o mai demult când am povestit cu un pictor despre culoarea verde. Îmi era foarte drag verdele și credeam că știu foarte multe nuanțe și toate combinațiile în care există. Am descoperit în acea discuție că sunt multe lucruri pe care nu le știam și sunt mult mai multe tonuri de verde decât credeam. La fel a fost și când am citit cartea lui Peter Worley despre întrebări: aveam impresia că știu multe despre întrebări fiind absolventă de Filosofie, că folosesc mult tehnica întrebării lucrând cu grupuri de copii și adulți care învață. Din cele 122 de pagini am aflat cât de multe lucruri poate cineva să știe despre întrebări.

“100 Ideas for Primary Teachers. Questioning” este o carte foarte practică din care se pot lua 100 de idei despre folosirea întrebărilor și crearea unui model pedagogic centrat pe întrebări. Se adresează profesorilor de școală primară, dar poate fi utilă oricui se îndeletnicește cu trainingul, educația, consilierea, coaching-ul, mentoring-ul sau (poate) diferite forme de terapie. Inclusiv părinților care își propun să dezvolte gândirea critică a copiilor lor.

În această carte, folosirea întrebărilor în munca cu copiii are un nou rol. Focusul se mută de la testarea copiilor sau aflarea de lucruri de la ei, înspre “activarea lor ca agenți intelectuali în confruntarea cu lumea”¹. Prin arta întrebărilor, copiii pot să descopere că lumea nu e o scenă fixă pe care o întâlnesc și la care sunt nevoiți să asiste disciplinați, ci au o mulțime de posibilități să descopere alte scene sau alte roluri pe care și le doresc sau le pot accepta mai ușor. La fel, prin arta întrebărilor, adulții pot să redescopere că lumea educației nu e (doar) o scenă pe care adulții își joacă rolul și transmit copiilor din public cunoștințe pe care ei le-au învățat, la rândul lor. E mai degrabă un spectacol la “sala mică” acolo unde actorii și publicul sunt la aceeași înălțime, acolo unde publicul este implicat și actorii sunt buni dacă știu cum să facă să fie frumos pornind de la “contribuția” celor din public.

Această schimbare de perspectivă este propusă de Ideea 50 și vine de la Socrate. În dialogul platonice *Menon*, Socrate încearcă să-i demonstreze interlocutorului său, Menon, că învățarea este, de fapt, reconstituirea cunoștințelor știute în viețile anterioare. El își demonstrează ipoteza învățând un băiat (sic!) sclav o soluție la o

problemă geometrică desenată pe nisip, folosind doar întrebări. Dacă aderăm sau nu la credințele despre vieți anterioare, există lucruri pe care copiii le dezvoltă fără a fi nevoie să le fie explicate, cum ar fi capacitatea de a raționa sau de a face deducții².

Atunci când copilul pune o întrebare, puteți:

- a) Să-i răspundeți calm și clar pe înțelesul lui, pentru că știți răspunsul, și pentru că el are nevoie de cunoaștere, cunoașterea e putere;
- b) Să deschideți o discuție despre curiozitatea lui, să aflați astfel ce alte întrebări are pe aceeași temă și ce fel de conexiuni face între lucruri, să încercați să-l ajutați să ajungă singur la răspunsuri pornind de la lucruri cunoscute deja de el;
- c) Alte variante, mai puțin relevante în această discuție.

Dacă ați răspuns cu a) la întrebarea de mai sus, această carte vă ajută mult să explorați alte perspective și să vă dezvoltați cunoștințele despre "Open Questioning Mindset" (OQM). Poate chiar până acolo încât observați că învățarea pe care o propune cartea este unidirecțională, este un set de cunoștințe pe care le puteți îngloba, nu pornește de la întrebările dumneavoastră, sau nu construiește pe ideile dumneavoastră. Dacă ați ajuns la gândul acesta, sunteți pe drumul cel bun. Trebuie să vă dați un timp de gândire, să vă formulați întrebarea despre întrebări și să căutați în cuprinsul cărții un răspuns. Sunt șanse mari să-l găsiți.

"100 Ideas for Primary Teachers. Questioning" conține 6 părți după cum urmează: "Tipuri și structuri de întrebări", "Dezvoltarea unui spirit interogativ în clasă" ("Developing a questioning classroom"), "Strategii de interogare", "Întrebatul/Punerea de întrebări" ("Question Delivery"), "Alegerile celui care vorbește" ("Speaker Selection"), "Dezvoltarea spiritului de interogare și chestionare la copii" ("Building children's questioning and enquiry skills").

În carte e dezvoltată distincția între "a pune întrebări" și "a pune sub semnul întrebării". Pe de o parte, în scopul de a dezvolta arta de "a pune întrebări", află despre multe feluri de întrebări care există și fiecare își are rolul ei: întrebări task sau întrebări teză, întrebări

cuibărite în alte întrebări, emergente, hermeneutice, întrebări de pornit o discuție și întrebări cu care copiii să iasă din discuție, întrebări empirice, dihotomice, conceptuale, întrebări de cunoaștere, întrebări de etică, interogative sau care răspund ele însele, întrebări implicit deschise sau explicit închise și cred că deja ați obosit citind o enumerare atât de lungă. Nu veți obosi citind despre fiecare tip de întrebare, pentru că în acest capitol fiecare are pagina ei și respectă o structură clară și propusă de la început: un titlu atrăgător, ușor de ținut minte și interesant de împărtășit cu colegii, un citat interesant, un sumar al ideii în bold, un ghid “pas-cu-pas” de implementare a ideii, caseta de idei practice de predare, caseta despre cum poți duce mai departe ideea și, în unele cazuri, caseta de “Ideea Bonus”. Stilul ordonat și bine structurat al ideilor îmi amintește de o aplicație de telefon mobil. Este o ordine aducătoare de satisfacție cititorului, satisfacție care este repede ruinată de decalajul mărunț între numărul ideii și numărul paginii: Ideea 7 e la pagina 8, Ideea 8 e la pagina 9 etc. Îmi imaginez că mai există cititori care, la fel ca mine, au fantezii de corectare a acestui decalaj. În capitolele următoare se păstrează structura, dar unele idei se întind pe mai mult decât o pagină.

Dezvoltarea spiritului de “a pune sub semnul întrebării” e mult elaborată în următoarele capitole. Problematizarea e introdusă prin citatul: “O problemă împărtășită e o problemă mai ușor de îndurat? Sau e o problemă rezolvată? Sau e o problemă dublată?” (variațiuni ale uni proverb englezesc)³. Spiritul de a pune sub semnul întrebării nu ne ajută să rezolvăm problemele, dar ne ajută să nu ne temem de ele și să încercăm să le anticipăm. Să încurajăm copiii să facă judecăți, să le creăm cadrul în care să-și folosească abilitatea naturală de a identifica deducțiile slabe: “doar pentru că... nu înseamnă că...”.

Un concept interesant adus în discuție este aporia: starea de a fi confortabil cu disconfortul. Cuvântul vine din greaca veche: “*poros*” înseamnă “cale”, “drum înainte”, iar adăugarea prefixului privativ “*a*” ne aduce sensul: “fără cale”, “fără direcție”. Experiențele asociate cu pierderea direcției sunt de obicei catalogate ca experiențe negative: confuzie, nesiguranță, ambiguitate, frustrare, plictiseală, neștiință. Dezvoltarea spiritului de “a pune sub semnul întrebării” în clasele de elevi, aduce cu sine și acceptarea aporiei, acceptarea disconfortului de

a nu ști, de a nu fi sigur, dezvoltarea copiilor de la tendința de a căuta drumul atunci când îl pierd, la tendința de a explora și a părăsi în mod deliberat drumul pentru a găsi noul / a-și găsi întrebarea.⁴

Dacă v-ați aștepta de la o carte care începe cu fraza "Posing questions is the central act of reading the world: it must become a habit"⁵ să ducă înspre o religie a folosirii întrebării în cât mai multe contexte și momente, o să fiți plăcut surprins de limitările de folosirea a întrebărilor propuse de Worley. Câteva idei din carte îi propun profesorului care vrea să creeze în clasă spiritul de "a pune sub semnul întrebării" situații în care să evite folosirea întrebărilor (e.g. idea 72, idea 73, idea 25). Worley mai propune situații în care e preferabilă alegerea întrebărilor închise în defavoarea întrebărilor deschise (e.g. idea 15) cu o oarecare teamă de a propune asta și precizând din rezumatul ideii că e important să nu uităm, chiar și atunci când folosim întrebări închise, că există în fundal anumite întrebări implicite deschise. Se discută și despre distincția între întrebări închise/deschise din punct de vedere gramatical sau conceptual. Un exemplu de întrebare închisă gramatical, dar deschisă conceptual este: "Este mintea același lucru cu creierul?".

Cartea oferă și soluții, idei pentru gestionarea de către profesori a situațiilor în care elevii nu se arată interesați de discuțiile propuse, altfel zis: nu există mâini ridicate. E vorba, desigur, despre crearea unui mediu de încredere în primul rând, de invitarea copiilor să își exprime părerea etc. Există și tehnici de încurajare cum ar fi evitarea implicitei "mâna sus dacă vrei să răspunzi" și folosirea lui "Mâinile jos dacă ați mai răspuns / ați răspuns mai mult decât o dată și mâinile sus dacă nu ați răspuns și ați dori să răspundeți", pentru acei copii care răspund mai greu dacă sunt multe mâini ridicate.

Am găsit în carte inclusiv o soluție creativă pentru a putea menține liniștea într-o sală de clasă: existența momentelor oficiale de vorbit cu colegul de lângă tine. Alternarea momentelor de vorbit "pe rând" în fața clasei sau vorbit cu colegul de bancă e o strategie bună de încurajare a exprimării opiniei într-un cadru restrâns și mai sigur (grup de 2 persoane) pentru a fi cu un pas mai aproape de a-ți exprima opinia în fața întregii clase. O altă strategie sugerată (pe care o ador și care este utilă și în multe grupuri de adulți care discută despre opiniile

lor) este crearea unui moment liniștit imediat după ce o întrebare a fost “eliberată în aer”, un fel de “să ne gândim mai întâi la ce am vrea să spunem”.

Cartea e scurtă, dacă mai scriu mult, o scriu pe toată, așa că vă las cu această simpatică și utilă carte albastră. Lectură plăcută!

Note:

¹ Peter Worley, *100 Ideas for Primary Teachers. Questioning* (London: Bloomsbury Publishing, 2019), 5.

² Peter Worley, *100 Ideas for Primary Teachers. Questioning* (London: Bloomsbury Publishing, 2019), 58.

³ Peter Worley, *100 Ideas for Primary Teachers. Questioning* (London: Bloomsbury Publishing, 2019), 29.

⁴ Peter Worley, *100 Ideas for Primary Teachers. Questioning* (London: Bloomsbury Publishing, 2019), 25.

⁵ Eric Booth, *The everyday work of art: Awakening the extraordinary in your daily life* (iUniverse, 1999).

Bibliografie

Booth, Eric, *The everyday work of art: Awakening the extraordinary in your daily life* (iUniverse, 1999).

Worley, Peter, *100 Ideas for Primary Teachers. Questioning* (London: Bloomsbury Publishing, 2019).